

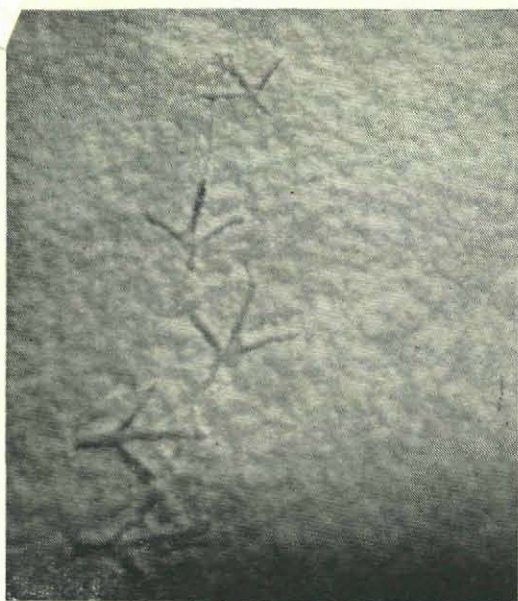

Fig. 1. *Spoor van een Blauwe reiger in dunne sneeuw. Foto H. de Boer.*

de voetprent niet zichtbaar is.

Er valt, wanneer men er eenmaal aandacht aan geeft, ook heel wat te fotograferen dat men gewoonlijk licht over het hoofd ziet, zoals bv. de prachtige kruipsporen van reptielen. Op bepaalde plekken op de Veluwe komen nogal wat Adders en Ringslangen voor. Na enige studie zijn de sporen van die twee soorten heel goed te onderscheiden. Een Adder heeft meer een kalme schuifelende gang, terwijl een Ringslang, althans een volgroeid dier, een ruimere baan beschrijft; hij beweegt zich ook sneller voort dan een Adder. Wanneer bij de zomerdag een dun laagje poederfijn zand een meer vaste ondergrond bedekt, zoals dat op onze Veluwse paden dikwijls het geval is, dan laten zulke slangen een heel duidelijk spoor achter, dat ook goed te fotograferen is. Op de Veluwse zandwegen die een rijwielpad naast zich hebben heb ik deze sporen meermalen gezien; bij het oversteken van een diep karrespoor moe-

ten ze zich dan geducht inspannen, en dan is het spoor ineens veel breder, meer geforceerd. Echt een krachttoer, die een dier zonder poten blijkbaar enige moeite kost! Net zoals de sneeuw dun moet zijn op een vaste onderlaag om goede sporen te geven, zo moet het zachte zand als een dun laagje op een stevige onderlaag liggen. Het bijgaande spoor van een vluchtende Ree, dat ik op het Hulshorster Zand kieke, laat zien hoe op een dikke laag zacht zand, waar het dier diep inzakt, de details van de afdruk verloren gaan. De kenner zal echter niet twijfelen (fig. 4).

Dat er vele fotografeermogelijkheden zijn bleek me in het jaar 1949. Ik had dat jaar twee bewoonde nesten van de Boommarter. Eén in een holle Eik, en één in een zeer dikke, holle Beuk. Het zal de meeste lezers bekend zijn, dat zeer dikke oude Beuken op het onderste gedeelte van de stam bedekt zijn met een laagje ragfijn korstmos. Ook onze nestboom van de Edelmarter vertoonde zulk een begroeiing. Bij het veel-

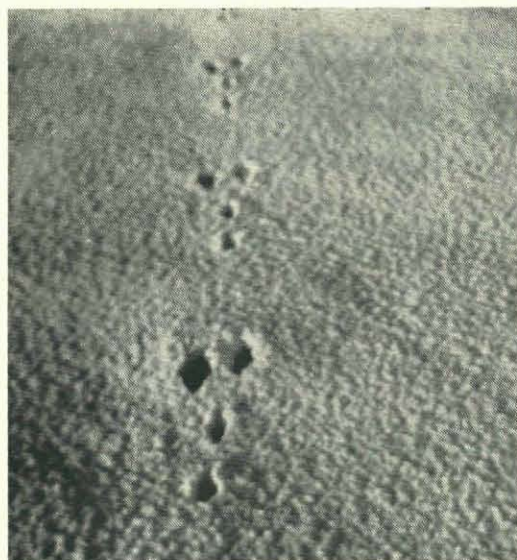

Fig. 2. *Spoor van een Haas in sneeuw. Foto H. de Boer.*

Fig. 3. *Sporen van een koppel Patrijzen in sneeuw. Foto H. de Boer.*

vuldig beklimmen had de Marter, die vaak met prooi beladen de gladde stam tot het zeker vier meter hoog gelegen hol (een oud Zwarte-spechtegat) moest bestijgen, op de stam prachtige klimsporen achtergelaten. Ik bezocht destijds het nest met Dr. Luit Boerema, die er dadelijk een foto van maakte (fig. 5). Daarvoor ben ik hem erg dankbaar, want een dergelijke foto is zeker zeldzaam! Een foto, die ik later zelf van een dergelijk klimspoor maakte, slaagde ook uitstekend, maar helaas is deze verloren gegaan. Het spoor is alleen dan mooi zichtbaar wanneer het vers is, want vooral in vochtig zomerweer groeien de korstmossen er betrekkelijk snel weer overheen en verdoezelen het.

Nog steeds spijt het me, dat ik niet eerder in het bezit van een fototoestelletje gekomen ben. Op een punt aan een bekende beek op de Veluwe, in een prachtig bos, kwamen destijds Visotters voor. Daar waar een tochtsloot met genoemde beek ineenvloeit, verliet een Otter vaak het water, meestal om zijn visitekaartje op het

mulle zand te plaatsen. Een prachtig spoor van het water dat uit zijn pels gedropen was vond ik dan vlakbij de beek, en daarbij de „slordige” ottersporen; dat zou zeker te fotograferen zijn geweest. Op dezelfde plaats was de hoge duinoever door de beek bij hoog water uitgeschuurd tot een steile wand, die nogal onder voorhangende begroeiing verborgen lag. Onder aan de wand had, volgens de sporen, de Otter nogal eens zijn slaapplek gehad; de vorm van dit mooie leger en de sporen die er heen liepen gaven voldoende zekerheid.

Ergens anders, op zeker een kilometer van een andere „bekende beek”, die uitmondt bij een hooggelegen terrein van een prachtig landgoed, bevindt zich een oude leemkuil, die indertijd is vergraven tot een prachtige waterpartij. Het bassin is niet meer dan tien bij twintig meter in oppervlakte, en nogal diep, en het wemelde des-

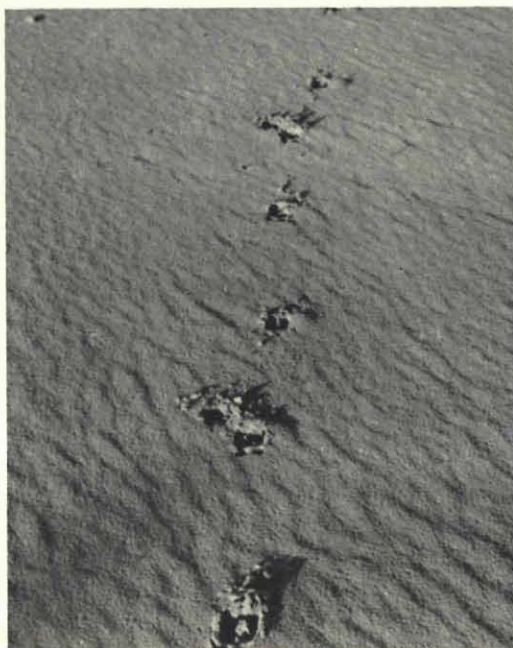

Fig. 4. *Spoor van vluchtende Ree op het Hulshorster Zand. Foto H. de Boer.*

tijds van ingebrachte Karpers. Op een vroege morgen bezocht ik deze unieke plek met een paar kennissen. We waren niet weinig verrast te zien, dat een Visotter hier een ware slachting onder de Karpers had aangericht. Op een plek even boven het water, maar ongeveer een halve meter onder het maaiveld, bevond zich een ruim konijnhol. Vele ottersporen, er heen en er vandaan, stonden in het uitgewerkte zand afgedrukt. Ook in de natte leembodem langs het water stonden vele sporen, terwijl achter een rhododendronstruik een massa afgevreten graten lagen, met de koppen en staarten er nog aan! Dit alles zou te fotograferen zijn geweest. Een uniek mooie foto van ottersporen op een besneeuwd ijsdek staat in het prachtwerkje van Dr. G. Brouwer: „De uitroeiing van de Visotter in Nederland aanstaande”. Ik wil besluiten met een opwekking aan de vele fotografen om toch vooral datgene te fotograferen dat dreigt te verdwijnen, en

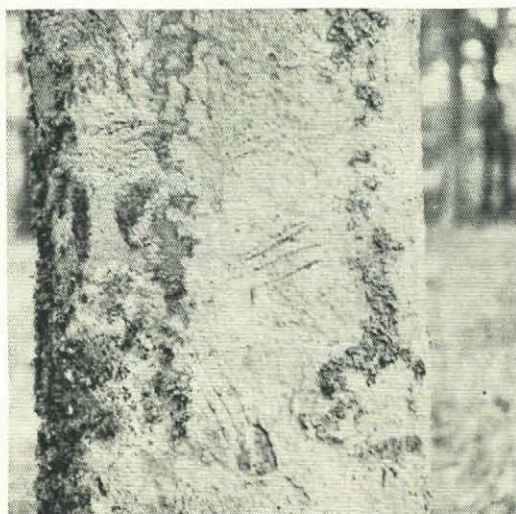

Fig. 5. *Klimsporen van Boomarter op een beukestam. Foto Dr. L. Boerema.*

om daarbij diersporen niet te vergeten. Er zijn vele mogelijkheden, en ik hoop van harte dat anderen zullen aanvullen waar ik tekort ben geschoten.

Waarnemingen bij een spechtesmidse en een steenuilenpaartje

B. J. HOOGERS.

Enkele malen kan het gebeuren, dat men op een wandeling in het bos onder de een of andere boom een massa afgekloven denneappels ziet liggen. Stelt men zich dan in de buurt verdekt op, dan duurt het niet lang of de zwart, wit en rood gekleurde timmerman bij uitstek, de Grote bonte specht, komt aangevlogen met een denneappel in de snavel. De kegel wordt meestal in een door twee takken gevormde wig of spleet gedrukt, waarna met veel spierkracht, drift en snavelvaart op de denne-

appel wordt losgehakt. Het is onze vriend om de zaden te doen, waar hij erg verzot op is. De vogel die wij nu in de kijker hebben — een wijfje, want het rood aan de kop ontbreekt — strijkt op de stam neer, boven de bewuste hakplaats, loopt achteruit, stopt de kegel in de spleet en verwijderd de reeds afgewerkte en nu gaat het er op los. De denneappel wordt onder het driftige gehamer aardig gehavend. Wanneer de vogel aan het moeilijke, harde deel is gekomen, dan vindt hij het welletjes,

Fig. 1. *Grote bonte specht*.

houdt er mee op en vliegt weg om een andere kegel te halen. In de genoemde spleten zag ik alleen appels van de Grove den (*Pinus sylvestris*). Deze werden met de snavel van de takken losgewurmd. Meermalen nam ik waar, dat de vogel op de takken een bijna horizontale houding aannam om dan met de kop in de richting van deze zo begeerde kegels te bewegen. Eénmaal had ik het geluk te zien, hoe hij in de vlucht al fladderende een denneappel verschalkte.

De vruchten van de Oostenrijkse den (*Pinus nigra* ssp. *nigra*) werden ter plaatse behandeld. Aan de takken hingen vele afgekloven appels (buitengoed „Lievenshoven“, Bergen op Zoom, 20-2-1949).

De Grote bonte specht is niet gebonden aan één en dezelfde boom, hij houdt er verschillende smidsen op na. Een keer zag ik een vogel ijverig hakken. Na een korte tijd vloog hij weg en ging regelrecht naar een andere boom om daar het gehamer voort te zetten op een nog in de spleet aanwezige kegel. Een ander maal nam ik waar,

dat onze vriend met een denneappel in de snavel naar een smidse vloog, deze inspecteerde om direct door te gaan naar een andere boom. Bij Wolfheze vond ik op borsthoogte een spleet waarin twee denneappels broederlijk naast elkaar lagen. Als smidse noteerde ik zowel Grove den als Beuk en Eik.

De smidsen werden door de vogels, zoals uit het voorgaande blijkt, duidelijk gekend. Ze werden tegen soortgenoten verdedigd. Meer dan eens gebeurde het, dat een vreemde timmerman, die lustig met de snavel op de zo begeerde kegel aan het hameren was, door de rechtmatige eigenaar onder luid tsriek, tsriek, werd verdreven. Deze kon zich daarbij erg kwaad maken, waarbij diverse blaasgeluiden ten beste gegeven werden. Als waarschuwingssignaal werd de rode stuit tussen de poten door getoond, terwijl de snavel daarbij omhoog gehouden werd, hetgeen volgens de spechtenkenner, J. A. Eygenraam, een onvriendelijk gebaar inhoudt. Vaak wordt daarbij ook „geschermd“, waarbij de vogels op afstand met de snavel naar elkaar hakken, terwijl de vooruitgestoken hals kronkelende bewegingen maakt. Een enkele keer kon ik ook het zg. „maatslaan“ bewonderen. Twee soortgenoten zaten daarbij dwars op een tak, op korte afstand van elkaar met het gezicht naar elkaar toe en maakten, op de wijze van het bewegen van het stokje van een dirigent, een zwaaiende beweging met het bovenlichaam. De beiden termen „maatslaan“ en „schermen“ werden gebezigd door J. A. Eygenraam in *Ardea*, jaargang 35, september 1947, aflevering 1/2.

De zg. spechtesmidsen waren geen roffelbomen. Zo'n boom moet een dor takstuk bezitten, dat volgens de wetten van de geluidsleer een bepaalde lengte, dikte en veerkracht moet hebben om te kunnen mee-